

Za Božič 1. 1928.

Januš Golec:

Kukavica pri polnočnici.

Še danes ne vem, odkod je zaneslo v mojo rojstno župnijo starega Pištelajta. Blizu šole je prebival v lični hišici z majhnim vrtom. Vdovec je bil brez otrok in službo organista je je opravljal. Spoštovanje je užival daleč naokrog kot strokovnjak pri obnovi po trtni uši uničenih vinogradov. Tiho, mirno je životaril bolj sam zase. Na domačijici sta mu bila prijatelja postarani maček in oskulbljeni kos. Šolski otroci smo se naslanjali po jutrih na Pištelajtov plot in poslušali žvižge na zunaj grdega ptiča. Rep mu je manjkal, peruti je imel pristrizene, žvižgal je napeve, katere je znal njegov gospodar. Po vsaki viži je sklonil glavo, kakor bi se zamislil, dvignil kljun in žvižgal znova. Kaj je bil kos staremu Pištelajtu, si pač lahko mislite.

Staro in mlado iz naše fare je priklepil samotarski organist nase s polnočnico. Znane in v srce segajoče božične pesmi je pela to čudežno čarobno noč cela cerkev ob Pištelajtovem spremljevanju. Po vsaki izpeti kitici so pevci čakali in organist je v trdem zimskem času trikrat zakukal na piščal. Kukavica v božični zimi, na sveto noč pri polnočnici ob svitu vseh sveč v cerkvi, je bila posebnost župnije Sv. Miklavža na Polju . . .

Bil sem že študent in čakal v nestrpnosti v cerkveni klopi na začetek polnočnice. Pištelajt je začel ropotati po koru, pevci so se odkašljevali pritajeno, vsi smo čakali na prvo kitico: Angelsko petje . . . in na prvi trikratni: ku—kuk ku—kuk ku—kuk!

Ministrant je pozvončkal, služba božja je pričela, organist je ubral prve zvoke preblazene božične pesmice. Lučke so migljale, vse je bilo silno navdušeno in odrezalo po prvi

kitici v željnem pričakovanju na pozdrav kukavice v božični noči . . .

Sladkodoneči: ku—kuk je izostal, Pištelajt je ubiral na piščalkah drugo kitico, tretjo in drugo božično — brez kukavice. Pevci so se odkašljevali v očitni nevolji. Deset—in desetletja je klicala nad naš hram božji pomlad odrešenja kukavica, letos kar naenkrat je utihnila . . .

Poleg mene je sedel v klopi naš pastir Zagorec Radek. Držal se je z roko za obraz, kakor bi ga bolel zob in mi je pošepnil: »Jaz vem, zakaj Pištelajt ne kuka. Ti bom povedal vse na povratku iz cerkve.«

Po končani polnočnici so ljudje glasno godrnjali, ker jih je prikrajšal stari Pištelajt za ljubi kuku, s katero se je postavljala daleč naokrog edinole župnija Sv. Miklavža na Polju. Ženske so prisodile zanikernemu organistu pred cerkvijo v prihodnji jeseni pristrizeno zbirco.

Pastir Radek mi je zaupal od cerkve proti domu to-le:

»Poglej moje lice! Otečeno je. — Vseh pet prstov Pištelajtove roke je odtisnjenih na mojem obrazu in to na samo božično noč. Da bodeš vse prav razumel, ti moram povedati še to:

Ženske so pripravljale vse potrebno za božične praznike. Tvoja stara mati so mi dali cvanzgerco z naročilom, naj stopim v trgovino pri cerkvi po žafran in muškaplet.

Cvanzgerco sem shranil v usta, da bi ne pozabil med potjo imen: žafran in muškaplet, sem ju ponavljal pri vsakem koraku. Ko sem bil že pri cerkvi, sem se spodtaknil ob kamen in padel. Vstanem, stopim naprej, na vse sem se spomnil z lahkoto, le na žafran in muškaplet ne! Sem mislil, mi bo že pomagal štacunar ter vsto-

pil v trgovino. Iščem po ustih cvanzgerco, ni je nikjer. Pri spodtiku sem jo požrl s spominom na žafran in muškaplet. Nisem znal, po kaj sem prišel, še manj, s čim bom plačal. Preostale so mi le še solze in te so ganile starega Pištelajta, ki je tudi nekaj kupoval. Razodel sem mu vse po resnici. Denar mi je dal iz lastnega žepa in še na žafran in muškaplet me je spomnil.

Ko sem imel vse za staro majko, me je še vprašal stari: »Radek, imate pri vas kaj mačk?«

»Kar šest jih je«, sem se odrezal, »in to radi tega, ker je pri hiši mlin. Bolj usmiljeni ljudje nosijo mlade mačice, ker jih ne marajo pokončati, v mlin in jih puščajo skrivoma tamkaj.«

Pištelajt je kimal zadovoljno in me prosil, naj mu prinesem ob priliki enega od naših odvišnih starejših muckov, ker mu je njegov poginil.

Od vaše hiše dobiva organist vsako leto na božično noč pred polnočnico en parnik (ajdov kruh). Tudi nocoj so me odpravili babica s parnikom v ruti k Pištelajtu. Porabil sem to priliko, pobasal sivega mačka v cekerček in hajdi po cvanzgerco k organistu.

Starega sem dobil samega v sobi. Pri nekaki omari je sedel, piskal in pel, kakor bi bil v cerkvi. Na njegovih rami je sedel njegov opipani kos. Ko je bil en komadič izpiskan ter izpet, ga je zažvižgal s Pištelajtove rame še kos in ga končal s trikratnim: ku—kuk! Dopadlo mi je to muziciranje na omaro, petje, žvižganje in kukanje. Bilo je kakor v cerkvi. Na mizo sem odložil parnik, cekerček s mačkom sem trdo tiščal v roki in poslušal oba svetononočna muzikanta ter pevca. Iz zamaknenosti me je vzdramil zvon, ki se je oglasil kot vabilo k polnočnici. Udar bronca me je splašil, spustil sem cekerček na tla in — oh — ta nesreča! Mačkinja pošast je planila iz cekra na Pištelajtovo ramo, brezskrbni kos je odrezal z žvižgom in kukanjem za vedno . . . Predpolnočnica pri organistu je končala z najkrepkejšim udarcem po mojem obrazu in s krepko brco preko praga!

Po tem pojasnilu sem odpustil staremu Pištelajtu, ker ni kukal na piščal v bajni sveti noči pri polnočnici. Razneslo se je kmalu po celi župniji, da je pregnal svetononočno kukavico iz cerkve Sv. Miklavža na Polju požrešni in neusmiljeni Strmšekov maček. Stari Pištelajt ni maral za nobenega kosa več, še manj za mačjo mrcino; v naši župni cerkvi je utihnila kukavica, izredna oznanjevalka pomladi odrešenja . . .

Betlehemska zvezda.

Sveti zvezda z Betlehema,
Ti ljubezni božje žar!
Luč življenja naj objema
slednje bitje, slednjo stvar!

Zvezda, upanja, ljubavi!
Ti premagaj noč in mraki!
Ti nas vodi k sreči pravi,
vljavaj v dušo mir sladak!